

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
Кафедра міжнародних відносин і регіональних студій

МАРКЕВИЧ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКО-АЛБАНСЬКІ ВІДНОСИНИ

Спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

Науковий керівник:
КУЛИК СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ,
кандидат політичних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 9 засідання

кафедри міжнародних відносин

і регіональних студій

від 11 квітня 2025 р.

завідувач кафедри

_____ проф. Коцан Н.Н.

Луцьк – 2025

АНОТАЦІЯ

Маркевич О.С. Сучасні українсько-албанські відносини. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». – Волинський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, 2025. (59 стор.).

У першому розділі бакалаврської роботи розглянуто теоретико-методичні основи дослідження міждержавних відносин. Встановлено, що міждержавні відносини – це складно структуроване та багатоаспектне соціально-політичне явище, що відіграють важливу роль у розвитку соціуму, держав і світу загалом. З'ясовано, що особливості розвитку міждержавних відносин між Україною та Албанією у науковій літературі представлено фрагментарно, переважно у коментарях офіційних представників держав та матеріалах ЗМІ. Це зумовило потребу у використанні сучасних методологічних принципів, загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, забезпечуючи повноцінне дослідження українсько-албанських відносин на сучасному етапі.

У другому розділі досліджено ключові аспекти становлення українсько-албанських відносин. Визначено, що Албанія протягом тривалого часу була одним з ключових дипломатичних партнерів України, підтримка і співпраця з яким актуалізувалася після збройної агресії проти нашої держави. Не зважаючи на встановлення дипломатичних відносин між державами ще у 1993 р., Почесне консульство Республіки Албанія в Україні було відкрито лише у 2018 р., а Посольства Республіки Албанія у Києві – у 2025 р. Протягом багатьох років співпраці між Україною та Албанією укладено низку двосторонніх угод у різних сферах, а у січні 2025 р. між сторонами підписано безпекову угоду щодо підтримки у протидії російській агресії.

У третьому розділі увага зосереджена на стані сучасних міждержавних відносинах України та Республіки Албанія. Проаналізовано ключові етапи розвитку співпраці між Україною та Албанією в безпековій сфері, що особливо активізувалася після початку повномасштабного російського вторгнення. Встановлено, що внаслідок військової агресії 2022 р. було завдано шкоду торговельним відносинам між державами, проте наприкінці 2024 р. вдалось майже відновити довоєнні показники. Зроблено висновок, що Албанія залишається стратегічним партнером України у різноманітних сферах, зокрема щодо запровадження санкцій до країни-агресора та просування проукраїнських ініціатив на міжнародній арені.

Робота включає: таблиць – 1, рисунків – 2, 49 джерел – списку використаної літератури.

Ключові слова: міждержавні відносини, Албанська Республіка, дипломатична співпраця, безпекова сфера, двосторонні відносини.

ABSTRACT

Markevych O. S. Modern Ukrainian-Albanian Relations.

Manuscript. Bachelor's Thesis in Specialty 291 International Relations, Public Communications and Regional Studies. Lesya Ukrainka Volyn National University. Lutsk, 2025. 59 p. Ukrainian.

The first chapter of the bachelor's thesis deals with the theoretical and methodological foundations of the interstate relations study. It has been established that interstate relations are a complex structured and multifaceted socio-political phenomenon playing an important role in the development of society, states and the world as a whole. It is found that the peculiarities of the development of interstate relations between Ukraine and Albania are presented in the scientific literature in a fragmentary manner, mainly in the comments of official representatives of the States and journalistic articles. This has led to the need to use modern methodological principles, general scientific and special methods of scientific cognition, ensuring a full-fledged study of Ukrainian-Albanian relations at the present stage.

The second chapter examines the key aspects of the formation of Ukrainian-Albanian relations. It is determined that Albania has long been one of Ukraine key diplomatic partners, whose support and cooperation with Ukraine has become more relevant after the armed aggression against our country. It is found that despite the establishment of diplomatic relations between the states back in 1993 the Honorary Consulate of the Republic of Albania in Ukraine was opened only in 2018, and the Embassy of the Republic of Albania in Kyiv in 2025. It is established that over the years of cooperation between Ukraine and Albania, several bilateral agreements have been concluded in various fields, and in January 2025, the parties signed a security agreement on support in countering Russian aggression.

The third chapter focuses on the current state of interstate relations between Ukraine and the Republic of Albania. The key stages in the development of cooperation between Ukraine and Albania in the security sphere are examined, which has especially intensified since the beginning of the full-scale Russian invasion. It is established that as a result of military aggression, trade relations between the states were damaged, but at the end of 2024, pre-war indicators were almost restored. It is concluded that Albania remains a strategic partner of Ukraine in various spheres, especially in the international arena, as it supports the imposition of sanctions on the aggressor and the promotion of pro-Ukrainian initiatives.

The work includes 1 table, 2 figures, 49 sources, and a list of references.

Keywords: interstate relations, Albanian Republic, diplomatic cooperation, security sphere, bilateral relations.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН	8
1.1. Суть поняття «міждержавні відносини»	8
1.2. Стан вивчення українсько-албанських відносин у науковій літературі ...	12
1.3. Методи дослідження міждержавних відносин	17
РОЗДІЛ 2 СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-АЛБАНСЬКИХ	
ВІДНОСИН	21
2.1. Історичні аспекти становлення і розвитку	
українсько-албанських відносин	21
2.2. Встановлення дипломатичних відносин між країнами	25
2.3. Нормативно-правова база співробітництва між Україною та Республікою	
Албанія	28
РОЗДІЛ 3 СТАН СУЧАСНИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І	
РЕСПУБЛІКИ АЛБАНІЯ	35
3.1. Політичне співробітництво й питання безпеки	35
3.2. Торговельно-економічне співробітництво	39
3.3. Розвиток відносин у гуманітарній сфері	43
3.4. Проблеми й перспективи двосторонніх відносин	47
ВИСНОВКИ	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	54

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Албанія розташована на заході Балканського півострова. Враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку України, питання активної співпраці з Республікою Албанія набуває значної актуальності, оскільки остання з 2014 р. є офіційний кандидатом на вступ до ЄС. Фактично Україна та Албанія є носіями спільних європейських цінностей, а підтримка і налагодження співпраці між державами забезпечує позитивний вплив на перспективи розвитку та наближення обох держав до набуття повноцінного членства у європейській спільноті.

Не зважаючи на встановлення дипломатичного співробітництва більше ніж 30 років тому, фактично українсько-албанські відносини перебувають лише на етапі формування. Рішення про відкриття Посольства Албанії у Києві прийнято лише у 2023 р. До цього в Україні функціонувало лише Почесне консульство Албанії у Харкові, а фізично посольство розміщувалося у Варшаві. Велика кількість албанських організацій та спільнот навіть не мали власних веб-сайтів, а про більшість із них взагалі не було відомо широкому загалу. Активізація розвитку відносин між Україною та Албанією розпочалася після початку повномасштабного вторгнення Росії 24 лютого 2022 р. Албанія активно підтримує нашу державу у протидії військовій агресії РФ та обрала напрямок запровадження західних санкцій проти державих-терориста. Албанія є однією із приймаючих країн українських біженців, а також надавача гуманітарної допомоги.

Об’єкт дослідження – зовнішня політика Республіки Албанія.

Предмет дослідження – сучасні українсько-албанські відносини.

Мета роботи – дослідження сучасних українсько-албанських відносин.

Згідно визначеної мети, **завданнями** роботи є:

- визначити суть поняття «міждержавні відносини»;
- проаналізувати історичні аспекти становлення і розвитку українсько-албанських відносин;

- дослідити встановлення дипломатичних відносин між країнами;
- проаналізувати нормативно-правову базу співробітництва між Україною та Республікою Албанія;
- дослідити питання політичного співробітництва та питання безпеки;
- визначити особливості торговельно-економічного співробітництва між країнами;
- проаналізувати розвиток відносин у гуманітарній сфері;
- дослідити проблеми та перспективи у двосторонніх відносинах.

Теоретико-методичною основою дослідження стали праці і публікації таких вітчизняних науковців: Г. Бірти, Н. Гончарової, Л. Вовчук, О. Сирбу, Ю. Бургу, Е. Гуніна, В. Дронова, Г. Ермана, Д. Клочко, Д. Кравченка, О. Левченко, Е. Мамонтової, С. Максимова, М. Мальського, В. Мартинюка, М. Мацяха, М. Менджул, О. Ребрика, М. Требіна, Ю. Шевченка, В. Шкурова, М. Юрчака та інших. У процесі проведення дослідження ми використали сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Зокрема, системний, функціональний, аналітичний, порівняльний, історичний, узагальнення та інші методи дослідження. При визначенні теоретико-методичних основ дослідження міждержавних відносин використано методи аналізу й синтезу. Під час аналізу становлення українсько-албанських відносин ми використали методи порівняння. Для визначення стану сучасних міждержавних відносин України та Республіки Албанія використали такі методи: аналізу, індукції та дедукції, узагальнення.

Наукова новизна та практичне значення дослідження полягає у тому, що узагальнено розвиток і сучасний стан українсько-албанських відносин. Отримані результати роботи можуть бути використані у процесі подальшого дослідження та покращення українсько-албанських відносин, підготовки лекцій та семінарів для здобувачів освіти.

Апробація дослідження здійснена шляхом публікації тез «Сильні та слабкі сторони українсько-албанських відносин» на науково-практичній

конференції «Зовнішнє інформаційне маніпулювання та втручання в умовах сучасних конфліктів» (травень 2025 р.).

Структура дослідження. Робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, який налічує 49 найменувань. Загальний обсяг роботи складає 59 сторінок, основний зміст дослідження викладено на 49 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН

1.1. Суть поняття «міждержавні відносини»

Поняття «міждержавні відносини» вперше було використано англійським філософом Дж. Бентамом у 1789 р. у праці «Вступ до принципів моральності і законотворення». За допомогою використання зазначеного терміну було окреслено відносини, що виникають між монархами та населенням різних країн. У подальшому, на заміну відносинам у форматі «царюючий монарх – правлячі династії», сформувалася модель взаємовідносин, в основу якої покладено принципи державної організації народів-націй. Одночасно простежувався процес становлення громадянського суспільства, що безпосередньо вплинуло на трансформаційні процеси в державі, враховуючи потреби населення [9, с. 7].

Саме у цей період починається формуватися сучасна модель міжнародних відносин, у межах якої громадянське суспільство наділяє державу певним обсягом повноважень у сферах зовнішніх відносин та забезпечення національної безпеки. У межах наданих повноважень уряд однієї держави вступав в офіційні зв'язки із урядами інших країн, забезпечуючи ефективну взаємодію не лише між державними інституціями, але й громадянськими суспільствами у цілому. Так, ключовим учасником міждержавних відносин виступала суверенна держава, а міждержавні відносини визнавалися системоутворюючим елементом.

Міждержавні відносини – це достатньо складний феномен. З точки зору польського дослідника Ю. Кукулки, складність міждержавних відносин полягає у наступному:

- поширення сфери міжнародних відносин на широкий спектр процесів та явищ, що неможливо дослідити у рамках однієї науки;
- для міждержавних відносин не притаманне існування єдиного центру влади та управління;

- у процесі вивчення окремих аспектів міждержавних відносин відсутній повний доступ до усієї інформації, оскільки певні документи є дипломатичною таємницею і мають певні безпекові застереження;
- у міждержавних відносинах вагому роль відіграє можливість виявлення причинно-наслідкових зв'язків у політиці держави на міжнародній арені;
- на поведінку учасників міждержавних відносин впливає одночасність та випадковість різноманітних взаємопов'язаних чинників [17, с. 48].

Як зазначав французький соціолог Р. Арон, для міждержавних відносин не є притаманним чітке окреслення меж у реальності, оскільки вони є матеріально неподільними та не можуть відокремлюватися від інших суспільних явищ [31, с. 14]. У той же час, у науковій спільноті здійснюють численні спроби щодо осягнення сутності такого феномена. Зазвичай ключовою категорією та елементом міждержавних відносин виступає діяльність їх учасників. Певні одиниці вступають у міждержавні відносини, що зумовлено індивідуальними практичними інтересами й потребами; саме вони є джерелами функціональної активності, спрямованої на інших, подібних до них.

У відповідності до позиції Р. Арона, міждержавні відносини є відносинами між певними політичними одиницями, маючи на увазі окремі держави. Отже, за своєю сутністю міжнародні відносини є відносинами між державами, що виражаються у специфічній поведінці дипломатів та інших посадових осіб. З точки зору науковця, лише два суб'єкта здатні діяти як представники спільноти, до яких належать:

- дипломати і посли в процесі реалізації покладених на них функцій, виступаючи в ролі політичної одиниці, від імені якої провадять діяльність;
- солдат на полі бою, який є політичною одиницею та представником народу, від імені яких захищає власну країну.

Фактично міжнародні відносини ґрунтуються на альтернативі війни та миру, оскільки побудовані на імовірності застосування і того, й іншого, що обумовлено елементами ризику [30, с. 15].

У процесі поступового розвитку спостерігається формування глобального громадянського суспільства, у зв'язку із чим виникають нові учасники міжнародних відносин. З точки зору Дж. Капоразо, сьогодні основними дійовими особами у міжнародних відносинах вважають не держави, а окремі політичні та соціально-економічні групи [31, с. 18].

Дж. Розенау зазначав, що структурні трансформації протягом останніх десятиліть на світовій політичній арені виступають в якості основної причини виникнення взаємозалежності між суспільствами і народами, впливаючи на зміни у міждержавних відносинах. У цьому зв'язку головними дійовими особами стають вже не держави, а конкретні суб'єкти, які перебувають у відносинах один з одним, за мінімального посередництва чи навіть всупереч держав. З точки зору дослідника, ключовим результатом трансформацій у сфері міжнародних відносин виступає формування міжнародного континууму, основними міжнародними акторами в якому є держави, їх органи державної та місцевої влади, транснаціональні організації, етнічні рухи та групи, тобто має місце дворівневість світової політики. З одного боку це забезпечує збереження простору для міждержавних відносин, а з іншого – виводить на перший план недержавних учасників, що більше притаманне для внутрішньодержавної політики. У цьому зв'язку дослідником акцентується увага на існуванні «пост міжнародної політики», у межах якої взаємодія між окремими структурами та міжнародними акторами набуває нового характеру у форматі «традиційний світ міждержавних відносин – поліцентричний світ» [30, с. 17].

Додатково у науковій літературі прийнято поділяти міжнародні відносини на види за різноманітними критеріями. Так, у залежності від сфер суспільного життя та змісту відносин прийнято виділяти політичні, економічні, військово-стратегічні, ідеологічні та культурні відносини. У свою чергу, залежно від характеру взаємодії учасників виділяють міждержавні, міжпартійні, відносини між міжнародними організаціями, між міжнародними корпораціями тощо. При цьому, залежно від рівня напруженості прийнято виділяти різноманітні стани

міжнародних відносин, наприклад, стани стабільності та нестабільності, довіри та ворожнечі, співпраці та конфлікту, миру та війни [30, с. 19-20].

До ключових форм міжнародної взаємодії прийнято відносити співпрацю, суперництво та конфлікт. Так, під співпрацею варто розуміти участь у різноманітних міжнародних організаціях та представництво через міжнародні інституції, зокрема шляхом укладення двосторонніх чи багатосторонніх договорів про співробітництво. Зазначена форма вважається однією із найперспективніших, оскільки у повній мірі відповідає геополітичним інтересам учасників міжнародних відносин, яку ще прийнято називати стратегічним партнерством. Саме у рамках стратегічного партнерства передбачено досягнення наймасштабнішого та найбільш взаємовигідного способу взаємодії у різноманітних сферах життя суспільства.

Наступною формою є суперництво, яке загалом має мирний характер, проте супроводжується своєрідним протистоянням між державами за максимальну реалізацію національних інтересів, зокрема шляхом поширення власних капіталів та технологій, збільшення кількості військових баз тощо. Суперництво може існувати як між країнами, між якими сформовано відносини стратегічного партнерства, а також між такими, що перебувають у стані конфронтації.

Виникнення конфліктів на міжнародному рівні пов'язано із неможливістю врегулювання несумісних інтересів двох держав чи їх груп. Конфлікт може знаходити своє вираження у денонсації двосторонніх міжнародних договорів, розриві дипломатичних відносин, провокації внутрішньої дестабілізації економічних блокадах, інформаційних диверсіях, терористичних актах, організації військових переворотів, громадянських чи світових воєн [30, с. 19-20].

Таким чином, міждержавні відносини – це сукупність політичних, економічних, правових, соціальних, валютно-фінансових, науково-технічних, військових, дипломатичних, гуманітарних та інших сфер взаємовідносин між державами на світовій арені. Міждержавні відносини є багатоаспектним та

складно структурованим соціально-політичним явищем, що відіграє вагомую роль для розвитку сучасного світу, окремих держав та соціуму, потребуючи підвищеної уваги як з боку держав, так і громадянського суспільства.

1.2. Стан вивчення українсько-албанських відносин у науковій літературі

Не зважаючи на тривалу історію дипломатичної співпраці між Україною та Албанією, досі в науковій літературі відсутні ґрунтовні дослідження, присвячені питанням становлення, проблем та перспектив співпраці між державами. Особливості та окремі аспекти українсько-албанських відносин висвітлено виключно на рівні окремих публікації у медіа та коментарях на веб-порталах офіційних відомств України та Республіки Албанія.

Достатньо ґрунтовно розкрито різні аспекти співпраці між Україною та Албанією у статті Надзвичайного і Повноваженого Посла України в Республіці Албанія В. Шкурова. У ній представлено детальний опис процесу налагодження відносин між державами та відкриття посольства України в Республіці Албанія. Автор звернув увагу не лише на постачання зброї та гуманітарної допомоги Україні від уряду Албанії, але й процес збору допомоги та розгортання гуманітарних штабів за допомогою громадян та українських біженців. Зауважено, що за ініціативою посольства України в Албанії організовано різноманітні заходи, що спрямовані на підвищення іміджу України та обізнаності албанців щодо ситуації у нашій державі. Окрему увагу приділено питанням укладення двосторонніх угод між Україною та Албанією, прагненню албанського уряду долучитися до післявоєнного відновлення України [45].

У 2017 р. фахівцями Національної академії наук України представлено анотовану історичну хроніку міжнародних відносин України, у т. ч. й Республікою Албанія, протягом 2014–2016 рр. Автори хроніки використали щоденні інформаційні публікації про факти зовнішньої політики і дипломатичної діяльності, що зафіксовані у періодичних виданнях. Зокрема, звернуто увагу на

візит Надзвичайного і Повноваженого Посла Республіки Албанія в Польщі та Україні Ш. Курети до с. Жовтневе Одеської області, що було створено у 1811 р. під назвою Каракурт албанськими переселенцями, в якому проживають понад три тисячі албанців. До того ж, заступник директора з виховної роботи загальноосвітньої школи с. Жовтневе Одеської області Н.Кірчева стала першою студенткою з України в Албанії, яка повернулася після вивчення албанської мови, що надало можливість для її вивчення у місцевій школі представниками албанської національної спільноти [11].

Протягом останніх років спостерігається підвищення зацікавленості наукової спільноти до вивчення різних аспектів албанського питання. Це вимагає від дослідників теоретичного осмислення ключових засад розвитку українсько-албанських зв'язків, зокрема через призму розкриття перспектив наближення до європейської спільноти. Так, у праці Л. Вовчук та О. Сирбу проведено аналіз особливостей проєкту «Велика Албанія», що є однією з основних ідей албанців з приводу створення власної держави, в якій албанському етносу відведено найповажніше місце. Авторами зауважено, що вперше ідею розробки і реалізації такого проєкту було представлено у 1878 р. при створенні Призренської Ліги Албанського народу, в основу якої покладено принципи автономії територій, на яких переважно проживали албанці, у складі Османської імперії. На практиці реалізація проєкту «Велика Албанія» відбулася лише у період перебування в італо-німецькій окупації 1939–1944 рр. Як зазначають науковці, сьогодні зазначений проєкт активно реалізують у деяких країнах, а також підтримують державні інституції, акцентуючи увагу на існуванні потреби у приєднанні територій, на яких переважну кількість складають представники албанського етносу [3].

У дослідженні М. Юрчак акцентовано увагу на виявленні та оцінюванні масштабів залученості балканських держав у розробку стратегії розширення ЄС. Авторкою визначено перспективні напрями впливу глибокої традиції співпраці між Україною та країнами балканського півострова, а також спільних характеристик їх історичного розвитку, на формування політики ЄС щодо нашої

держави в сучасних умовах. Встановлено, що поглиблення інтеграції до ЄС на території Балканських держав є своєрідним викликом для європейських країн, оскільки простежується трансформація власних підходів до формування стратегій розширення та подальшого розвитку Європи загалом. Дослідниця відзначає, що є спільні характеристики у політичній та соціально-економічній сферах у Балканських державах напередодні набуття повноцінного членства у ЄС, а також з реаліями сьогодення в Україні, у зв'язку із чим є можливість для використання такого позитивного досвіду для України [46].

Еволюція відносин між ЄС та країнами Західних Балкан є предметом дослідження Д. Кравченка. Автором проаналізовано виклики, з якими зіштовхується у цьому регіоні ЄС, а також перспективи пришвидшеного вступу країн до цього регіонального союзу. Визначено перспективи поширення впливу ЄС на територію Західних Балкан, що є важливим інструментом для реалізації його зовнішньополітичних стратегій. Зроблено висновок, що у середньостроковій перспективі ключові напрями співпраці між ЄС та країнами Західних Балкан залишаться незмінними; у державах, що належать до зазначеного регіону, продовжується процес реалізації економічних та політичних реформ, що їх підтримують та фінансують за рахунок ЄС, внаслідок чого існує можливість для досягнення основною зовнішньополітичної мети країн Західних балкан – повноцінне членство у ЄС [13].

В. Мартинюк наголошує, що в Україні на конституційному рівні закріплено дотримання політики набуття повноцінного членства у НАТО, що передбачає активне дослідження та використання позитивного досвіду країн Західних Балкан, які нещодавно вступили до цього військово-політичного союзу. Інтеграція зазначених держав здійснювалась в умовах нещодавнього проголошення незалежності, необхідності вирішення післявоєнних проблем та протидії агресивному впливу росії. Зазначені проблеми актуальні й для України, у зв'язку із чим автор акцентує увагу на ключових вимогах НАТО до держав-кандидатів, а також проведенні порівняльного аналізу процедурних аспектів інтеграції країн Західних Балкан.

З точки зору дослідника, тривалі югославські війни здійснили значний вплив на перспективи інтеграції країн Західних Балкан до НАТО. Зокрема, період активних бойових дій та післявоєнного відновлення потребував часу та ресурсів, які країни спрямовували на реалізацію необхідних реформ із дотриманням стандартів НАТО. До цього часу між країнами Західних Балкан простежується неврегульованість моментів, зумовлених територіальними спорами, розподілом майна, необхідністю захисту прав й інтересів різних етнічних груп та внутрішньо переміщених осіб. До того ж, через проведення примусових операції НАТО з метою досягнення миру в сербського населення сформувалося негативне ставлення до зазначеної організації. Внаслідок цього існують перешкоди для налагодження повноцінної взаємодії з іншими регіональними державами [18].

Як зазначає Н. Гончарова, одним із ключовим елементів двосторонніх відносин є забезпечення стабільної політичної ситуації як в Україні, так й у Західних Балканах, підвищення рівня демократизації та формування громадянського суспільства, що здійснює вагомий вплив на політичні еліти. Для України достатньо важливим є досвід зближення Албанії та ЄС, бо він свідчить про існування реальних перспектив для повного виконання вимог європейських інституцій, а також відповідності економічним і соціальним критеріям [4].

У дослідженні Е. Гугніна розкрито проблематику та ключові відмінності між обмеженням суверенітету держав у примусовому та добровільному порядку, наводячи приклади Косово та України. У роботі представлено описово-аналітичну характеристику такого обмеження як наслідків зовнішнього впливу одних країн на інші. За результатами проведеного аналізу науковцем зауважено, що не зважаючи на існування численних відмінностей, обидва сценарії є достатньо подібними, оскільки зумовлені культурним імперіалізмом інших держав по відношенню до суспільств, які перебували у стані непослідовної та запізнілої модернізації [5].

У контексті досліджуваного питання заслуговує уваги праця Ю.Шевченко. У ній з'ясована правова позиція Європейського суду з прав людини, представлена у рішенні по справі «Джоджай проти Албанії», з питань доцільності

запровадження та функціонування інституту декларування державних службовців, у тому числі й суддів. Авторкою представлено систему нормативно-правового регулювання декларування державних службовців та їх притягнення до відповідальності за подання завідомо неправдивої інформації про майновий стан. Звернуто увагу на численні виклики, зумовлені неефективністю функціонування зазначеного інституту в Україні, що пов'язано із визнання Конституційним Судом України неконституційними тих положень, що врегульовували питання кримінальної відповідальності за таке порушення. За результатами проведеного дослідження науковицею відзначено, що зазначене рішення є прикладом дотримання державами прав людини у процесі закріплення законодавчих вимог та механізму подання декларацій про майновий стан, проведення перевірок зазначеної в них інформації, а також принципів доброчесності державних службовців [44].

У статті М. Менджул представлено дослідження принципів сімейного права у законодавстві південно-європейських країн. Увага зосереджена на нормативних положеннях сімейного законодавства в країнах Європи, зокрема, Албанії. Встановлено, що спільними характеристиками сімейного законодавства цих країн є рівність прав подружжя, принцип добровільного вступу в шлюб, державний захист інституту шлюбу, сім'ї та дітей, забезпечення найбільшого захисту інтересів дітей, державна підтримка збереження сімей з дітьми, моногамія тощо, більша частина яких прямо закріплена у законодавстві Албанії [21].

Отже, протягом останнього десятиліття простежується підвищення інтересу науковців до албанського досвіду розвитку держави на різних етапах. Не зважаючи на те, що наукові дослідження охоплюють достатньо широкий спектр тем, зокрема перспективи та форми міждержавних взаємовідносин, зміст та можливі шляхи подолання наслідків конфліктів, етнокультурні взаємини, співпраця у гуманітарній галузі, питання міждержавних відносин між Україною та Республікою Албанія ґрунтовно не вивчалися. Тому особливості українсько-

албанських відносин представлено фрагментарно переважно у статтях, новинах та коментарях від офіційних представництв обох держав.

1.3. Методи дослідження міждержавних відносин

Методи є одними із ключових елементів у процесі дослідження міждержавних відносин. Важливим елементом дослідження є сукупність ключових засад наукового пізнання, на яких базується сучасна наука міжнародних відносин. Методи повинні містити конкретну мету, опис ситуації, в межах якої їх використовують, процедури або перелік дій, що спрямовані на досягнення мети за допомогою конкретного методу [23, с. 129].

В основу методології дослідження покладено загальносистемний науковий підхід, використання якого спрямовано на реалізацію різноманітних основоположних засад вивчення процесів на міждержавному рівні. Під час написання роботи ми використали принцип історизму, об'єктивності, системності, плюралізму.

Так, шляхом використання принципу історизму будь-який з елементів дослідження можливо проаналізувати через призму динаміки, розвитку та взаємозв'язку з іншими процесами, явищами та подіями, їх трансформацій у часовому вимірі. У свою чергу, принцип плюралізму сприяє можливості формування системи закономірностей розвитку та подальшого функціонування міждержавних відносин між Україною та Республікою Албанія.

Сучасна існуюча система методів дослідження характерна високим рівнем складності та диференційованості [2, с. 18]. Доцільним було використання сукупності методів та прийомів наукового пізнання, зокрема, діалектичний метод наукового пізнання, а також методи системного, нормативно-порівняльного, структурно-функціонального аналізу. Діалектичний метод є універсальним методом для будь-якого дослідження, що спрямований на формулювання необхідних у роботі понять. У процесі його використання прийнято проходити окремі етапи, що спрямовані від абстрактного до конкретної наукової категорії.

Системний метод – це сукупність окремих прийомів та способів, що використовують з метою дослідження окремих політичних явищ на міждержавному рівні, формуючи з них окрему систему [2, с. 24].

Шляхом використання методу контент-аналізу та аналізу вмісту можливо провести якісно-кількісний аналіз змісту окремих повідомлень політичних лідерів України та Албанії з метою вивчення ключових етапів розвитку українсько-албанських відносин, змісту двосторонніх міждержавних договорів, а також тенденцій, що викладено у зазначених документах. Особливість методу полягає у проведенні дослідження джерел та літератури про українсько-албанські відносини, шляхом дослідження політичного й соціально-культурного контексту конкретного видання.

За допомогою формально-логічного аналізу, що складається з окремих засобів та способів логічного дослідження та пояснення політичних положень, пояснюють та обґрунтовують окремі явища і події [23, с. 130]. Використання цього методу дозволяє уникнути суперечностей у процесі побудови та викладення матеріалу у дослідженні українсько-албанських відносин, а також при практичному аналізі викладеного матеріалу.

Вагоме значення у дослідженні має метод структурно-функціонального аналізу. За допомогою використання такого методу існує можливість для дослідження окремих матеріалів, присвячених розвитку українсько-албанських відносин, через призму їх функціонального призначення [2, с. 28]. Методи сходження від абстрактного до конкретного дозволяють поглибити понятійний апарат, визначити суть та специфіку відносин між Україною та Албанією в політичній, гуманітарній, безпековій, соціальній та культурній сферах.

Методи класифікації, групування використані у дослідження специфіки окремих двосторонніх угод, а також значення і ролі дипломатичних представництв в українсько-албанських відносинах.

Важливу роль відіграє еволюційний принцип, оскільки його сутність полягає у встановленні діалектичних взаємозв'язків між народами України та Албанії, для якого було притаманним послідовність, спрямованість, конкретний

результат та динаміка. Використання принципу об'єктивності у процесі сприйняття історичних реалій, сприяло всебічному оцінюванню українсько-албанських відносин, виявивши позитивні та негативні наслідки не лише окремих подій, але й спільної роботи українських та албанських дипломатів.

Використання комплексного підходу забезпечило уникнення суб'єктивізму в процесі аналізу відмінних питань дослідження. Також ми використали принцип багатофакторності, сутність якого полягає у сукупному вивченні суб'єктивних та об'єктивних чинників історичного розвитку, що здійснювали безпосередній вплив на зародження українсько-албанських відносин та їх подальший розвиток. За допомогою порівняльного методу проведено порівняння ключових напрямів українсько-албанських відносин та особливостей їх впливу на політичну, гуманітарну, безпекову, соціальну та культурну сфери [16, с. 132].

У процесі проведення дослідження українсько-албанських відносин ми використали комплекс методів наукового пізнання, що дозволяє повноцінно розкрити зміст, етапи розвитку, нормативно-правову базу та актуальний стан міждержавних відносин. В основу методологічної бази дослідження покладено як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання.

На етапі теоретичного дослідження категорії «міждержавні відносин» нами використано логіко-семантичний метод аналізу термінології, метод класифікації та узагальнення, що дозволило визначити основні характеристики та форми міждержавної взаємодії. Завдяки методу бібліографічного аналізу ми визначили ступінь дослідження українсько-албанських відносин у науковій літературі, окреслили ступінь наукової розробки зазначеного питання.

У процесі методологічного обґрунтування використання окремих підходів для дослідження українсько-албанських міждержавних зв'язків було використано сукупність наукових підходів, зокрема метод компоративного аналізу для співставлення різних моделей співпраці, системний метод для визначення структурних особливостей співпраці, а також метод інституційного аналізу для визначення повноважень та значення дипломатичних та політичних інститутів досліджуваних держав. До того ж, з метою вивчення історичних

аспектів становлення і розвитку українсько-албанських відносин нами використано історико-хронологічний та метод ретроспективного аналізу, що дозволило визначити та систематизувати етапи взаємодії між державами.

З метою проведення аналізу українсько-албанських дипломатичних відносин ми використали описовий метод та метод аналізу джерельної бази, зокрема офіційних документів, офіційних заяв представників держав, дипломатичних нот та міждержавних угод. У процесі дослідження нормативно-правової бази українсько-албанської співпраці використано методи юридичного та порівняльного аналізу.

На етапі проведення оцінки сучасного стану українсько-албанських двосторонніх відносин ми використали метод політичного аналізу з питань безпеки і міжнародного партнерства заради миру, метод статистичного аналізу для визначення ключових показників економічної співпраці, метод соціокультурного аналізу з метою визначення особливостей співпраці в гуманітарній сфері, а також методи кейс-стаді для представлення конкретних прикладів двосторонньої взаємодії. З метою визначення перспектив розвитку українсько-албанських відносин нами використано методи прогнозування можливих напрямів підвищення ефективності двосторонньої співпраці.

Таким чином, перелічені принципи та підходи забезпечують повноцінне проведення наукового дослідження українсько-албанських відносин на сучасному етапі. Зокрема, використано методи індукції, дедукції, синтезу, аналізу, класифікації, порівняння. Шляхом поєднання різних методів наукового пізнання вдалося забезпечити виконання поставлених завдань дослідження.

РОЗДІЛ 2

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-АЛБАНСЬКИХ ВІДНОСИН

2.1. Історичні аспекти становлення і розвитку українсько-албанських відносин

Історія становлення українсько-албанських відносин сягає часів російсько-турецьких війн наприкінці XVIII – початку XIX ст., коли православні албанці повстали проти Туреччини та приєдналися до військ супротивника. Після завершення військових дій православні албанці відселилися до Одеської та Запорізької областей, внаслідок чого виникла етнічна група українських албанців.

Вже у 1916 р. націоналісти обох держав прийняли участь у конференції Союзу народів у Лозанні, а у другій половині XX ст. – увійшли до складу Антибільшовицького блоку народів. Після проголошення незалежності України, у 1992 р. Албанія офіційно визнала незалежність нашої держави, що стало фактично початком розвитку українсько-албанського співробітництва у різноманітних сферах.

У 2001 р. Україна засудила акти насилля, вчинені албанськими повстанцями у Македонії та Сербії. Масштабний конфлікт розпочався з нападу озброєних албанських повстанців та поліцейський відділок у селі Терсе, що призвело до загибелі одного та поранення трьох правоохоронців. У березні цього ж року уряд Македонії направив прохання до іноземних партнерів про надання допомоги; між Україною та Македонією додатково було укладено двосторонній договір про продаж озброєння за зниженою вартістю, надавши останній необхідні ресурси, у тому числі чотири вертольоти з кулеметами Мі-8МТ та шість Мі-24, чотири Су-25, що позитивно вплинуло на оборонну здатність держави [10].

Варто зауважити, що деякі країни-члени НАТО виражали невдоволення постачанням Македонії озброєння з боку України, оскільки виступали за

дипломатичні способи вирішення конфліктів. Не зважаючи на це, вже у серпні 2001 р. Україною було надано майже 30 танків та 20 бронетранспортерів. 13 серпня цього ж року конфлікт було завершено, на підтвердження чого між урядом Македонії та політичними силами Албанії було укладено Охридську угоду.

У 2008 р. Україною було прийнято рішення про відправлення добровольчого контингенту до Косово для підтримки Сербії у боротьбі проти албанських повстанців. Україна направила 800 військовослужбовців, у тому числі військовий госпіталь, вертолітний загін, 37-му окремому роту та окремий мотострілецький батальйон. За результатами введення миротворчого контингенту, до Косово повернулися понад 700 тис. етнічних албанців, які отримували гуманітарну допомогу не лише від країн НАТО, але й від України [12].

Протягом тривалого періоду співпраця між Україною та Албанією обмежувалася переважно дипломатичною, культурною та науковою сферою. Проте, після початку російської збройної агресії проти України у 2014 р. Міністром закордонних справ Албанії висловлено засудження військового втручання росії, що порушує норми міжнародного права, територіальний суверенітет та цілісність України. Урядом Албанії засуджено будь-які політичні дії, які спрямовані на легітимізацію силових методів, а також висловлено підтримку територіальної цілісності, суверенітету та єдності України, право українського народу на визначення власного майбутнього, не допускаючи зовнішнього втручання [49]. Саме цей період можливо вважати початком налагодження та активізації українсько-албанських відносин.

Варто зауважити, що до цього часу не відбувалося зустрічей на рівні глав держав. Проте, Президент України неодноразово спілкувався із Прем'єр міністром Албанії Е. Рамою протягом 2020–2023 рр., а також останній у 2022 р. відвідав Київ із робочим візитом. На рівні голів парламентів двостороння зустріч Голови Верховної Ради України В. Литвиним та Співкеря Парламенту Албанії Ж. Топаллі відбулася 1 липня 2011 р. в рамках саміту ПАЧЕС у Києві.

До того ж, між державами активно здійснюється міжпарламентське співробітництво. Так, 5 грудня 2019 р. у Верховній Раді України створено депутатську групу з міжпарламентських зв'язків з Албанією, до складу якої увійшли шість осіб. За результатами виборів 25 квітня 2021 р. у новому складі парламенту Албанії також було сформовано депутатську групу з міжпарламентських зв'язків з Україною у складі з п'яти осіб. 24 лютого 2023 р. члени парламентської групи дружби Д. Кефалія, Д. Делю та очільник групи П. Майко прибули із дружнім візитом до Києва, де прийняли участь у позачерговому засіданні Верховної Ради України до річниці російської агресії проти України [24].

На урядовому рівні співпраця між державами активізувалася у 2020-2022 рр. Так, протягом 19-21 січня 2020 р. голова ОБСЄ, прем'єр-міністр та міністр європейських і закордонних справ Албанії відвідали Київ із робочим візитом. У подальшому 15 червня 2022 р. було проведено зустріч між Прем'єр міністром України Д. Шмигалем та прем'єр міністром Албанії Е. Рамою під час робочого візиту останнього до України.

На рівні зовнішньополітичних відомств співпраця між Україною та Албанією активізувалася у 2016 р., а саме після візиту 4 листопада тогочасного міністра закордонних справ України П. Клімкіна до Албанії для проведення переговорів з Президентом Б. Нішані, головою парламенту І. Метою та міністром закордонних справ Д. Бушаті. Протягом 21-23 лютого 2018 р. відбувся дружній робочий візит міністра закордонних справ та у справах Європи Албанії Д. Бушаті до України. 3 червня 2021 р. було проведено телефонну розмову між Міністром закордонних справ України Д. Кулебою та міністеркою з питань Європи та закордонних справ Албанії О. Джачкою, а особисту зустріч між ними було проведено 14 травня 2022 р. у Берліні [24].

Після початку повномасштабного вторгнення проти України Албанія неодноразово висловлювалася на підтримку суверенітету і територіальної цілісності України. Під час візиту міністра закордонних справ Албанії І. Хасані до Києва останній наголосив, що ключовим завданням виступає забезпечення

міжнародної єдності в умовах збройної агресії росії, надаючи підтримку Україні у боротьбі за безпеку і незалежність. Акцентуючи увагу на важливому значенні підтримки територіальної цілісності та суверенітету України І. Хасані зауважив: «Міжнародне співтовариство має продовжувати надавати потужну політичну, дипломатичну та гуманітарну підтримку Україні, і ми повністю віддані виконанню нашої ролі в цій важливій місії» [1].

Уряд Албанії висловив засудження російської агресії та потужну політичну підтримку й солідарність з українським народом. Урядом Албанії прийнято рішення про надання військової техніки, боєприпасів, а також гуманітарної допомоги, організацією якої займалося Посольство України у м. Тирана, за підтримки албанського народу. Підтримка Албанії відобразилася й у сфері міжнародних відносин, зокрема шляхом висловлення позиції щодо недопущення агресії проти України на арені Ради Безпеки ООН та інших впливових міжнародних організацій. Варто зауважити, що початок повномасштабного вторгнення росії проти України припав на початок дворічного мандату Албанії у Раді безпеки ООН, у зв'язку із чим посол Албанської Республіки в ООН Ф. Ходжа активно підтримував накладення санкцій проти країни-агресорки, просуваючи резолюції, в яких засуджується збройна агресія.

Албанія виступала одним із ключових дипломатичних союзників України, який активно підтримує реалізацію міжнародних зусиль щодо протидії російській агресії. У період свого непостійного дворічного мандату в Раді безпеки ООН, Албанія відігравала важливу роль у веденні перемовин із США щодо військового вторгнення до України. Варто зауважити, що у третю річницю повномасштабного вторгнення проти України Міністр Європи та закордонних справ Албанії І. Гасані зазначив, що не зважаючи на зміну риторики США, позиція Албанії є незмінною. До того ж міністр зазначив, що навіть через три роки активних бойових дій, підтримка суверенітету і незалежності України є непохитною, засудивши при цьому порушення росією норм міжнародного права та принципів мирного існування Європи [47].

Таким чином, історичні зв'язки між українським та албанським народом почали формуватися ще у період російсько-турецьких війн наприкінці XVIII – початку XIX ст. Після здобуття незалежності України, вже у 1992 р. Албанія висловила офіційне визнання зазначеного факту, що заклало основи для тривалої співпраці між державами. Протягом тривалого часу Албанська Республіка є одним із ключових дипломатичних союзників України, підтримка та співпраця з яким особливо актуалізувалася після збройної агресії проти нашої держави.

2.2. Встановлення дипломатичних відносин між країнами

Дипломатичні відносини між Україною та Албанією було встановлено ще 13 січня 1993 р. Так, цього дня у Нью-Йорку між уповноваженими представниками сторін, а саме між Послом та Постійним представником України в Організації Об'єднаних Націй з одного боку, та Послом і Постійним представником Республіки Албанія в ООН Т. Шкурті, було підписано Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Албанія. Положеннями зазначеного документа було передбачено встановлення дипломатичних відносин на рівні послів, що спрямовано на розвиток відносин і співробітництва для досягнення спільних інтересів, приймаючи за основу повагу до норм і принципів міжнародного права [29].

На протязі тривалого часу дипломатичний та політичний діалог між державами перебував у стані застою, про що свідчить відкриття Почесного консульства Республіки Албанія в Харкові лише 16 червня 2015 р., призначивши почесним консулом Ш. Омарова. У свою чергу, 20 червня 2018 р. із громадянином Албанії Б. Байрактарі було Укладено Угоду про функції та обов'язки Почесного консула України у місті Тирана [25].

Так, 16 червня у Харкові відбулося урочисте відкриття Почесного консульства Республіки Албанія, яке очолив Ш. Омаров. Під час церемонії відкриття Почесний консул зауважив, що відкриття консульства забезпечить можливість для вирішення важливих завдань та подальшого розвитку відносин

між двома державами, зокрема у торговельно-економічній галузі, щодо підтримки албанської діаспори, гуманітарній сфері та сприянні культурному обміну.

Окрім цього, одним із ключових завдань відкриття Почесного консульства стало існування потреби у сприянні в скасуванні віз для громадян Албанії для в'їзду на територію України. Як зауважив Ш. Омаров, ще у 2011 р. Албанією в односторонньому порядку було ухвалено рішення про скасування віз для громадян України, у зв'язку із чим є необхідним працювати у напрямку скасування віз для албанців для в'їзду на українську територію. Додатково було визначено, що у процесі діяльності Почесне консульство буде сприяти укладенню двосторонніх угод про співробітництво між Україною та Албанією [43].

Варто зауважити, що у цілому бажаної мети створення Почесного консульства у Харкові було досягнуто. Так, 4 листопада 2016 р. було укладено Угоду між Кабінетом Міністрів України та Радою Міністрів Республіки Албанія про взаємне скасування візових вимог, положеннями якої досягнуто домовленості щодо скасування візового режиму для громадян України та Албанії для в'їзду на територію договірних держав [33].

Дипломатичну ноту албанської сторони щодо відкриття дипломатичного представництва Республіки Албанія на території України було вручено 2 липня 2020 р. новопризначеним Тимчасовим повіреним Ф. Пені. 1 вересня цього ж року вірчі грамоти Послом України в Албанії В. Шкурович було вручено Президенту Албанії І. Меті. Протягом вересня 2021 р. – жовтня 2022 р. очільником дипломатичного представництва Албанії в Україні був А. Ресулі.

У контексті досліджуваного питання варто звернути увагу на те, що початок діяльності посольства України в Республіці Албанія припав на гостру фазу світової пандемії коронавірусу. Не зважаючи на це, сторони вживали активні дії у напрямку налагодження співпраці. Перші співробітники посольства прибули до Тирані наприкінці жовтня 2020 р., які остаточно налагодили роботу дипломатичного представництва. При цьому, повноцінна робота Посольства

України в Республіці Албанія розпочалася 1 лютого 2021 р., коли було піднято український прапор над будівлею посольства [45, с. 221].

13 січня 2023 р. відбулася розмова між президентом України В.Зеленським та прем'єр-міністром Албанії Е. Рамою, в якій останнім повідомлено про прагнення відкрити Посольство Албанії в Києві. Вже 1 червня 2023 р. під час проведення другого саміту ЄС відбулася зустріч Президента України В.Зеленського та прем'єр міністра Албанії Е. Рами [24].

17 січня 2025 р. в Києві розпочало діяльність посольство Албанії в Україні. Під час урочистого відкриття сторони зазначили, що початок діяльності дипломатичного представництва саме під час повномасштабного вторгнення є свідченням прихильності обох сторін до налагодження ефективної співпраці. Не зважаючи на те, що ідея відкриття посольства Албанії у Києві обговорювалася протягом двох років, раніше цього не вдавалося зробити через безпекову ситуацію. У то же час, відкриття посольства у такий тяжкий для України час є свідченням підтримки Албанії та незмінності намірів щодо співпраці обох сторін.

Міністром закордонних справ України А. Сибігою зауважено, що посольство Албанії в Києві відіграє роль не звичайної дипломатичної місії, а символу стійкості та єдності обох держав. Відкриття нової дипломатичної установи в Києві підтверджує те, що Албанія не тільки морально підтримує Україну в боротьбі за власну незалежність, але й докладає зусиль для досягнення спільних завдань на міжнародній арені [1].

Відкриття посольства Албанії в Києві стало достатньо важливим кроком у напрямку підвищення рівня співпраці між країнами не лише з дипломатичної точки зору, але й у питаннях дотримання спільних європейських цінностей, а також прагнення до приєднання до ЄС. Албанія та Україна прагнуть досягнути стабільності та процвітання шляхом об'єднання зусиль з іншими європейськими державами у рамках міжнародних інституцій.

Залучення до співпраці нових партнерів, у тому числі й Албанії, виступає важливим кроком у реалізації зовнішньополітичного курсу України. Так, відкриття посольства Албанії в Києві стало своєрідним поштовхом до

покращення економічної та культурної співпраці, що є позитивним моментом для обох держав. Таким чином Албанія та Україна посилюють рівень дипломатичної комунікації, спрямовуючи спільні зусилля на розвиток спільного майбутнього, в основу якої покладено засади суверенітету, демократії та територіальної цілісності [1].

Отже, не зважаючи на встановлення українсько-албанських дипломатичних відносин у 1993 р., перше Почесне консульство Республіки Албанія у Харкові розпочало свою роботу лише у 2015 р., а призначення Почесного консула України у місті Тирана відбулося у 2018 р. Проте, вже у 2023 р. почалися перемовини щодо відкриття Посольства Республіки Албанія у Києві, яке розпочало роботу в умовах повномасштабного вторгнення проти України – 17 січня 2025 р. Саме відкриття нової дипломатичної установи в умовах складної без пекової ситуації свідчить про підвищення рівня українсько-албанської співпраці не лише з дипломатичної точки зору, але й у інших сферах міжнародної співпраці.

2.3. Нормативно-правова база співробітництва між Україною та Республікою Албанія

Нині договірно-правова основа співробітництва між Україною та Албанією налічує 19 документів. Першу двосторонню угоду було підписано 13 січня 1993 р., якою стало Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Албанія [29].

У подальшому, а саме 19 квітня 2002 р., між державами підписано Угоду між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Албанія про безвізові поїздки громадян по дипломатичних та службових паспортах. Зазначеним документом було закріплено право власників дипломатичних і службових паспортів, які є громадянами договірних сторін, на в'їзд, виїзд або транзит через території України та Албанії. Після прибуття на територію договірних сторін

власники таких паспортів мають право на перебування у державі протягом 90 днів [35].

З метою забезпечення захисту та охорони секретних даних, обмін якими здійснюється між Україною та Албанією у рамках двосторонніх угод про співпрацю, що стосуються укладення контрактів, проведення приватних і приватних тендерів, між державами укладено Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Албанія про взаємну охорону секретної інформації. У відповідності до зазначеної угоди, уповноваженими органами виступають Служба безпеки України та Управління безпеки секретної інформації. У процесі виконання сторонами прийнятих на себе зобов'язань, вони керуються наступними принципами:

- надання доступу до секретної інформації виключно суб'єктам, функціональні повноваження яких передбачають можливість отримання такого доступу, враховуючи засади необхідності такої інформації, відповідно до специфіки виконуваної службової діяльності, а також тим, яким на рівні національного законодавства надається допуск до секретної інформації;
- взаємне визнання допуску до секретної інформації уповаженим представникам України та Албанії;
- заборона передачі секретної інформації стороною-отримувачем третім сторонам без попереднього погодження сторони-джерела;
- заборона використання отриманої інформації для цілей, що суперечать меті їх надання;
- заборона зниження чи скасування ступеня секретності отриманих секретних даних без попереднього погодження з іншою стороною тощо [36].

З метою забезпечення виконання сторонами прийнятих на себе зобов'язань, держави-підписанти погодили обов'язковість дотримання відповідних заходів безпеки. До таких заходів належать наступні:

- упевнитися, що в органах і приміщеннях кожної зі сторін забезпечено належний рівень охорони секретної інформації;

- забезпечення наявності у сторін дозволів на провадження діяльності, пов'язаної із використанням секретної інформації відповідного рівня;
- забезпечення наявності допуску до секретної інформації в осіб, яким необхідний доступ до секретної інформації для виконання покладених на них службових обов'язків;
- забезпечення проведення інструктажу з питань дотримання режиму секретності та обсягу повноважень суб'єктів, які отримують доступ до секретної інформації [36].

До двосторонніх угод у сфері обміну даними між Україною та Албанією належить Угода між Українським національним інформаційним агентством і Албанським Телеграфним Агенством про співробітництво в галузі обміну інформацією від 27 травня 2003 р. Умовами зазначеної угоди закріплено обов'язок сторін щодо безкоштовного обміну інформаційними даними у мережі Інтернет, зокрема у цифровому форматі, документами та фотографіями у різних галузях. Договірними сторонами визначено, що основними цілями даної угоди виступають наступні:

- дослідження проектів, які мають спільний інтерес для національних агентств у різних напрямках діяльності;
- сприяння та підтримка між сторонами, в основу яких покладено принципи взаємності, у тому числі й зодо технічного забезпечення;
- позитивне ставлення до запитів іншої сторони з приводу отримання додаткових послуг, які виходять за межі даної угоди;
- поширення співпраці на усі міжнародні форуми, в межах яких вони можуть бути представлені [37].

У галузі наукового і освітнього співробітництва між Україною та Албанією важливу роль відіграє Угода про співробітництво між Міністерством освіти і науки України і Міністерством освіти і науки Республіки Албанія від 27 травня 2003 р. Ключовими завданнями співпраці між державами у зазначеній сфері є такі:

- забезпечення обміну навчальними матеріалами, програмами, науково-дослідними даними, аудіовізуальним обладнанням, публікаціями та іншими необхідними матеріалами;
- обмін студентами й аспірантами для повноцінного проведення досліджень та організації навчального процесу;
- забезпечення обміну викладачами для проведення лекційних заходів та наукової роботи;
- розробка та виконання спільних проектів і програм тощо [42].

Окрім зазначеної угоди, у галузі освіти і науки між Україною та Албанією укладено відповідні двосторонні договори з окремих питань. До таких договорів та угод варто віднести наступні:

1. Угода про співробітництво між Українським Національним авіаційним університетом та Середземноморським університетом Албанії від 22 червня 2021 р.
2. Угода про співробітництво між Українським Національним авіаційним університетом та Державним політехнічним університетом Тирани від 23 червня 2021 р. [6].

До того ж, Україна та Албанія здійснюють міжнародне співробітництво у галузі охорони здоров'я і медичних наук. Серед ключових напрямів співпраці сторонами визначено наступні: кардіохірургія, нейрохірургія, гінекологія та акушерство, мікрохірургія ока, неонатологія, травматологія та ортопедія, експортно-імпортні операції щодо медикаментів тощо. Співпраця між сторонами здійснюється у наступних формах:

- забезпечення обміну інформацією у сфері охорони здоров'я, що становить інтерес для обох сторін;
- здійснення обміну спеціалізаціями для проведення навчання та організації консультацій у пріоритетних напрямках;
- налагодження прямих контактів між закладами й організаціями охорони здоров'я обох держав;

- забезпечення обміну інформацією з питань використання новітнього обладнання, фармацевтичних препаратів та розвитку нових технологій у сфері охорони здоров'я та медицини тощо [34].

Основою торговельно-економічної співпраці між державами виступає Угода між урядом України та урядом Республіки Албанія про торговельно-економічне співробітництво від 18 листопада 2008 р. З метою реалізації положень зазначеної угоди сторонами визначено реалізацію наступних заходів:

- налагодження контактів та повноцінний розвиток економічного співробітництва між фізичними та юридичними особами України та Албанії;
- залучення фізичних та юридичних осіб до участі у виставках та ярмарках, які ними організовуються;
- забезпечення обміну делегаціями фахівців у галузі економіки і торгівлі, зокрема з приводу внесення змін до національного законодавства та реалізації урядових економічних програм тощо [39].

З метою налагодження економічного співробітництва та отримання вигоди для обох держав, 25 жовтня 2002 р. підписано Угоду між урядом України та урядом Республіки Албанія про сприяння та взаємний захист інвестицій. Положеннями угоди передбачено надання справедливого і рівного режиму на території іншої договірної держави, а також забезпечення повного обсягу охорони, захисту і безпеки; заборонено встановлення для інвестицій іншої сторони режиму, який є менш сприятливим, аніж визначений номами міжнародного права та національним законодавством договірної держави. Сторонам забороняється застосовувати свавільні чи дискримінаційні заходи щодо іншої сторони, зокрема шляхом перешкоджання, підтримки, використання, володіння, відчуження чи ліквідації інвестиційних портфелів [38].

Варто звернути увагу, що Україна та Албанія здійснюють співробітництво у галузі боротьби з відмиванням грошей та фінансуванню тероризму. До основних двосторонніх угод з цього питання слід віднести такі:

- 1) Меморандум про взаєморозуміння між Державним комітетом фінансового моніторингу України та Дирекцією координації боротьби з

відмиванням грошей, що діє у складі Міністерства фінансів Республіки Албанія щодо співробітництва у сфері обміну фінансовими відомостями, пов'язаними з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму від 6 квітня 2005 р. [19].

2) Меморандум про співробітництво між Генеральною прокуратурою України та Генеральною прокуратурою Республіки Албанія в боротьбі з транснаціональною злочинністю й відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом від 18 жовтня 2007 р. [20].

У контексті досліджуваного питання потрібно зауважити, що з 2018 р. активізується розвиток двосторонньої співпраці між державами на рівні окремих органів, установ та міст. До таких двосторонніх договорів належать:

1) Меморандум про взаєморозуміння між Дипломатичною академією України імені Геннадія Удовенка при Міністерстві закордонних справ України та Дипломатичною академією Міністерства з питань Європи та закордонних справ Республіки Албанія від 22 лютого 2018 р.

2) Меморандуму про співробітництво між Торгово-промисловою палатою м. Київ та м.Тирана від 09 лютого 2021 р.

3) Меморандум про встановлення дружніх відносин між Києвом та Тираною від 26 жовтня 2021 р.

4) Угода про економічну, культурну та гуманітарну співпрацю між Харківською областю та префектом Фієра від 13 травня 2022 р.

5) Меморандум про співробітництво між районною радою Нікополя та регіональною радою Ельбасан від 09 травня 2023 р. [6].

Отже, Албанія як кандидат на вступ до ЄС поділяє європейській цінності, у зв'язку із чим співпраця України із цією державою позитивно впливатиме на їхній євроінтеграційний розвиток. Протягом усього періоду співпраці між Україною та Албанією укладено низку двосторонніх угод у різних сферах: візові питання, дипломатична співпраця, наука та освіта, торговельно-економічне співробітництво, безпекова сфера тощо. 21 січня 2025 р. між країнами було підписано двосторонню безпекову угоду, що передбачає подальшу підтримку

України з боку Албанії у протидії неспровокованій російській агресії проти нашої держави.

РОЗДІЛ 3

СТАН СУЧАСНИХ МІЖДЕРЖАВНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ І РЕСПУБЛІКИ АЛБАНІЯ

3.1. Політичне співробітництво й питання безпеки

Початком українсько-албанських відносин у безпековій сфері можна вважати підписання 26 лютого 1997 р. Угоди про військове співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Республіки Албанія. Положеннями угоди передбачено здійснення співпраці на основі принципів партнерства, рівноправності та взаємної вигоди, не допускаючи порушення прав та інтересів третіх держав. Договірними сторонами прийнято на себе зобов'язання щодо гарантування захисту інформації та інших відомостей, отриманих ними у межах військового співробітництва, а також інших даних, що належать до державної або військової таємниці. Передача зазначених відомостей третій стороні можлива виключно у випадку попереднього письмового погодження зі стороною зазначеної угоди.

У відповідності до Угоди про військове співробітництво 1997 р. передбачено, що співпраця між Україною та Албанією у безпековій сфері здійснюється у таких напрямках:

- забезпечення обміну досвідом у рамках програми «Партнерство заради миру»;
- удосконалення систем управління у військовій сфері;
- технічне і тилове забезпечення військ;
- підготовка фахівців у військовій галузі;
- розвиток військової науки та історії;
- здійснення гідрологічного та метеорологічного забезпечення військ;
- провадження військово-видавничої діяльності;
- розвиток преси, радіо і телебачення у військовій галузі;
- співпраця у галузях культури, туризму, спорту, відпочинку та лікування тощо [40].

Сторонами передбачено можливість визначення й інших сфер співпраці у галузі безпеки й оборони. При цьому, основними формами українсько-албанського співробітництва у безпековій сфері є:

- організація та проведення офіційних візитів та робочих зустрічей на рівні вищих керівних органів та посадових осіб держав, робочих зустрічей між представниками країн;
- організація і проведення консультацій, обміну досвідом, конференцій, симпозіумів, семінарів, виставок тощо з питань, що відповідають інтересам обох країн;
- забезпечення підготовки фахівців у спеціалізованих військово-навчальних закладах, зокрема шляхом проведення стажування, курсів та практичних заходів;
- направлення взаємних запрошень спостерігачів під час проведення тактичних навчань;
- обмін інформацією у галузі військового співробітництва, у тому числі й щодо технічного оснащення військ [40].

Між Україною та Республікою Албанія укладено низку двосторонніх угод, положеннями яких врегульовано окремі аспекти співпраці, у тому числі й політичного та безпекового співробітництва. Враховуючи реалії сьогодення та триваючу військову агресію проти нашої держави, на особливу увагу заслуговують положення Договору про дружбу та співробітництво між Україною та Республікою Альбанія, який ратифіковано Верховною Радою України 21 листопада 2024 р. [7; 26].

Положеннями зазначеного Договору сторони виразили прагнення до встановлення політичних основ для довготривалого, динамічного та конструктивного партнерства у двосторонньому й багатосторонньому форматах. Сторонами підтверджено повагу та відданість демократичним засадам співпраці двох суверенних держав, в основу розвитку яких покладено принципи партнерства, дотримання спільних цінностей, взаємної довіри та ідеалів свободи, справедливості, демократії, людської гідності та солідарності.

Положеннями Договору закріплено прагнення України та Республіки Албанія до подальшого розвитку дружніх відносин у відповідності до положень Статуту ООН, міжнародних норм у сфері захисту прав людини, принципів та зобов'язань ОБСЄ. Сторони підтримали політичну незалежність та територіальну цілісність одна одної, спільне просування на міжнародному рівні дотримання таких принципів та вирішення міжнародних суперечок виключно політико-дипломатичними способами, дотримуючись норм та принципів міжнародного права [7].

У січні 2025 р. під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі президент України В. Зеленський та прем'єр-міністр Албанії Еді Рама підписали угоду про довгострокове співробітництво та підтримку, розраховану на 10 років. Ця угода передбачає продовження надання Албанією військової та гуманітарної допомоги Україні протягом усього десятирічного періоду.

Також обидві країни домовилися про поглиблення оборонно-промислової співпраці, включаючи спільне виробництво з локалізацією в Україні. Албанія шукатиме всі можливі способи надання подальшої безпекової та оборонної підтримки, зосереджуючись на найбільш нагальних потребах України та сприяючи підвищенню її оперативної сумісності з євроатлантичними партнерами. Разом з тим Тірана зробить внесок у коаліцію винищувачів, забезпечуючи мовну підготовку українських пілотів та технічного персоналу англійською мовою. Також сприятиме тренуванням українських військових у багатосторонніх форматах, реалізовуватиме програми підготовки тренерів [41].

21 січня 2025 р. Україна та Албанія підписали Угоду про довгострокове співробітництво та підтримку, положеннями якої на останню покладено дотримання таких зобов'язань: надання допомоги Україні у різних сферах, що забезпечує повноцінний захист та відновлення територіальної цілісності в межах кордонів, визнаних міжнародною спільнотою, підтримку економіки та відбудову; активне стримування, запобігання та реалізація заходів у напрямку протидії збройній російській агресії; сприяння у повноцінній інтеграції України до європейських та євроатлантичних організацій. Положеннями угоди закріплено

спільне прагнення щодо зміцнення співробітництва у сфері безпеки та реалізацію довгострокових заходів і прийнятих на себе зобов'язань.

У відповідності до зазначеної угоди, Албанія виражає готовність до продовження надання військової підтримки, у т. ч. й необхідного озброєння, проведення консультацій з питань підтримки України у збройній відсічі російській агресії, а також пролонгацію положень національного законодавства щодо військової підтримки. Додатково Албанія засвідчила своє прагнення до активного залучення міжнародних партнерів та приватних компаній до процесу фінансової підтримки й інвесторів, що допоможе відновити та відбудувати міста України. До того ж, Албанія надає підтримку Україні у таких напрямках: надання різносторонньої допомоги Україні з метою захисту та відновлення територіальної цілісності, відновлення національної економіки та захисту громадян; підтримання здатності України до запобігання подальшій ескалації та військовій агресії з боку росії; підтримка України у напрямку подальшої інтеграції до євроатлантичних організацій. Підписанням зазначеної угоди сторони погодили, що військова допомога має бути спрямована на зростання військового потенціалу України, враховуючи загрозу російської агресії та спільні кордони з росією, та надаватиметься протягом 10 років [41].

У лютому 2025 р. Албанія офіційно приєдналася до програми підготовки українських військовослужбовців «INTERFLEX». Албанія стала тринадцятою країною-партнером, яка надає Україні міжнародну допомогу шляхом організації та проведення навчання українських військових, разом із Великобританією, Канадою, Новою Зеландією, австралією, Швецією, Нідерландами, Данією, Фінляндією, Норвегією, Німеччиною, Румунією, Литвою, Латвією та Естонією [8].

Таким чином, політично-військові відносини між Україною та Албанією розпочалися у 1997 р. з укладення Угоди про військове співробітництво. Проте, активізація діалогу на політичному рівні та у сфері оборони відбулася лише після початку відкритої збройної агресії проти України. Протягом декількох років між Україною та Албанією укладено низку двосторонніх угод, спрямованих на

підвищення ефективності політичного діалогу між державами, забезпечення оборонного потенціалу двох країн та підтримки миру на міжнародній арені.

3.2. Торговельно-економічне співробітництво

Після початку повномасштабного вторгнення проти України спостерігається погіршення економічних українсько-албанських відносин. Це зумовлено порушеннями усталеної логістики, а також показників однієї з ключових сфер українсько-албанського співробітництва – туризму. Як в економіці України, так і Албанії, активізувалися процеси інфляції та рецесії.

За офіційною інформацією Міністерства економіки України, до 2021 р., не зважаючи на поширення пандемії коронавірусу, відбувалося зростання обсягів торгівлі товарами і послугами між Україною та Албанією. Зокрема, у 2021 р. показник зростання обсягів двосторонньої торгівлі становив 120,7%, порівняно із 2020 р. (зростання обсягів торгівлі з 40,9 млн. дол. США у 2020 р. до 49,4 млн. дол. США у 2021 році).

Внаслідок повномасштабного вторгнення спостерігалось значне падіння обсягів торгівлі між Україною та Албанією у 2022 р. на 27,4%, порівняно з 2021 р.; загальний обсяг товарообороту в 2022 р. становив 35,9 млн. дол. США. Особливо негативний вплив військової агресії відобразився на сфері торгівлі послугами, а рівень падіння на зазначеному ринку становив 82,2% у 2022 р. [22].

Вже у 2023 р. спостерігалось підвищення рівня торговельно-економічної співпраці між Україною та Албанією, у зв'язку із чим показники торгівлі зросли на 18,4% порівняно з 2022 р. Варто зауважити, що до Албанії переважно експортується агропродукція, зокрема жири і рослинні олії, зернові культури, м'ясні та молочні продукти. У свою чергу, українські компанії імпортують вироби із чорних металів, електричні машини, горіхи, овочі та плодові продукти.

За інформацією Державної служби статистики, протягом 2024 р. обсяги торгівлі між Україною та Албанією становили 45,755 млн. дол. США, з яких:

31,729 млн. дол. США – експорт та 14,026 млн. дол. США – імпорт. При цьому, протягом січня 2025 р. обсяги торгівлі між країнами становили 7,012 млн. дол. США, з яких: 6,594 млн. дол. США – експорт та 0,418 млн. дол. США – імпорт [14].

В узагальненому вигляді показники торгівлі між Україною та Албанією протягом 2021 – січня 2025 р. представлено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

**Обсяги торгівлі між Україною та Республікою Албанія
протягом 2021 р. – січня 2025 р.***

Рік	Експорт			Імпорт		
	Обсяг (млн. дол. США)	У % до попереднього періоду	У % до загального обсягу	Обсяг (млн. дол. США)	У % до попереднього періоду	У % до загального обсягу
2021	36,650	123,1	100,0	5,785	80,4	100,0
2022	24,353	66,4	100,0	10,262	177,4	100,0
2023	30,206	124,0	100,0	10,570	103,0	100,0
2024	31,730	105,0	100,0	14,026	132,7	100,0
Січень 2025	6,594	124,0	100,0	0,418	124,8	100,0

* Складено автором за: [14].

Щодо структури товарообігу між Україною та Албанією, у 2024 р. визначено наступні показники. Так, протягом 2024 р. до Албанії експортувалися такі продукти: жири та олії тваринного або рослинного походження; пшениця, зернові; прокат плоский з нелегованої сталі завширшки 600 мм або більше, гарячекатаний, неплакований, без гальванічного чи іншого покриття; горіхи; готові чи консервовані м'ясопродукти; меблі та їх частини; насіння і продукти олійних рослин; молоко та вершки, згущені (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Показники експорту продукції з України до Албанії протягом 2024 р. (за видами товарів) [14].

У свою чергу, протягом 2024 р. з Албанії до України імпортовано такі товари: овочі, фрукти; електрогенераторні установки та обертові електричні перетворювачі; гази нафтові; графіт; обладнання промислове, лабораторне, для обробки матеріалів шляхом зміни температур; взуття та одяг. Більш детально показники імпорту між Україною та Албанією представлено на рис. 3.2.

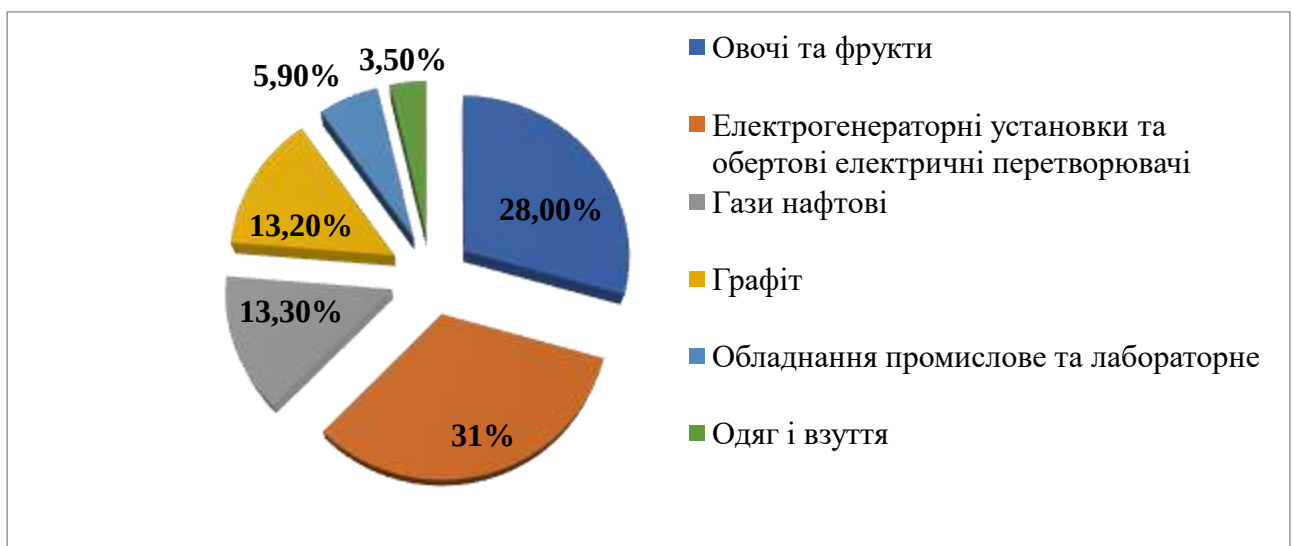

Рис. 3.2. Показники імпорту продукції з Албанії до України протягом 2024 р. (за видами товарів) [14].

Не зважаючи на складнощі, зумовлені військовим вторгненням РФ в Україну, робота у напрямку підвищення товарообороту між державами

продовжується. Так, спостерігається зростання двосторонніх підприємницьких контактів із використанням системи «Nazovni». Значна кількість підприємств обох держав здійснюють пошук можливостей для налагодження співпраці у торговельній, енергетичній, агропромисловій, будівельній, освітній, культурній та інших сферах.

Для торговельно-економічних відносин між Україною та Республікою Албанія характерний значний потенціал розвитку, оскільки обидві сторони максимально спрямовують зусилля для його використання та підвищення показників двостороннього товарообігу. У цьому зв'язку однією зі стратегічних галузей залишається сільське господарство. Не зважаючи на те, що Албанія володіє потужним потенціалом у галузі сільськогосподарського виробництва, проте й Україна має усі шанси для збільшення експорту продукції за різноманітними товарними групами. Зокрема, варто зосередити увагу на нарощенні експорту зернових культур та інших видів сільськогосподарської продукції до Албанії. Також Україна має можливість підвищити рівень експорту фасованої соняшникової олії, спеціальних жирів та маргарину. Значний виробничий потенціал українських молокопереробних підприємств створює можливість для зростання обсягів виробництва сухих молочних продуктів, молочних консерв, твердих сирів та пастеризованого молока тривалого зберігання. В умовах активних технологічних змін у АПК України та Албанії підвищуються перспективи використання інноваційних технологій, сталого розвитку сільських територій, ресурсного забезпечення та фінансування агровиробництва тощо.

Враховуючи виклики та небезпеки в умовах сьогодення, зумовлених воєнним станом, між Україною та Республікою Албанія реалізуються спільні заходи у сфері підвищення економічно-торгового співробітництва у рамках роботи Спільної міжурядової комісії з економічного співробітництва. Зокрема, формують належну нормативно-правову базу, створюють відповідний інституційний механізм, спрямований на усунення технічних перепон у торгівлі та підвищенні ефективності економічної співпраці між державами [45, с. 224].

Отже, після початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України показники двосторонньої торгівлі між Україною та Республікою Албанії значно знизилися. Проте, починаючи із 2023 р. було майже відновлено довоєнний рівень торгівлі між державами. До того ж, Україна та Албанія прикладають значний зусиль щодо підвищення ефективності економічно-торговельної співпраці, забезпечуючи можливість розвитку торгівлі сільськогосподарською продукцією, враховуючи значний потенціал обох країн.

3.3. Розвиток відносин у гуманітарній сфері

Албанія була однією з перших країн, що публічно засудила військову агресію проти України, підтримуючи нашу державу від початку повномасштабного вторгнення. Вона простягнула Україні «руку допомоги» та направила товари гуманітарного та військового призначення. Варто зауважити, що Албанія, яку звикли вважати бідною та неавторитетною країною на міжнародній арені, входить до першої десятки держав, що надають найбільшу допомогу Україні за рівнем доходу на душу населення, що робить її особливо значимою у контексті подальшого розвитку двосторонніх відносин [48].

Після початку повномасштабного вторгнення РФ проти України, уряд Албанії прийняв рішення про спрощення умов в'їзду українців та надав дозвіл на перебування на території країни у статусі тимчасового захисту. Так, 18 березня 2022 р. було ухвалено рішення про надання дозволу українцям перебувати на території Албанії протягом одного року з моменту перетину державного кордону, не вимагаючи оформлення будь-яких додаткових посвідок. У подальшому зазначений термін двічі продавжували терміном ще на один рік [28].

За офіційною інформацією, у 2021 р. на території Албанії на підставі посвідки на проживання перебувало 104 українських громадян. Проте, після 24 лютого 2022 р. до Албанії прибуло майже шість тисяч українців, що зумовило зростання кількості звернень до посольства, оскільки це перша установа, з якою контактують українські громадяни після перетину кордону. Після прибуття

громадян України до Албанії виникають різноманітні проблеми, починаючи від відсутності закордонного паспорта, бо значна кількість осіб прибувала за внутрішніми документами, та закінчуючи побутовими й особистими питаннями.

Як зазначає Надзвичайний і Повноважний посол України в Республіці Албанія В. Шкуров, українці отримують необхідну допомогу, у т. ч. й консульство-правову підтримку, за усіма зверненнями. Більшість поточних проблем вирішують належним чином, а у випадку проблем зі здоров'ям забезпечують надання додаткової допомоги. Загалом дипломатичний представник України в Албанії не вбачає особливих труднощів у питаннях захисту інтересів українських громадян, бо усі проблеми врегульовують максимально оперативно й адекватно [45, с. 223].

7 березня 2022 р. парламент Албанії ухвалив резолюцію «Про підтримку суверенітету та територіальної цілісності України, захисту принципів міжнародного права та європейської безпеки». Цього ж дня мерія міста Тирана прийняла рішення про зміну назви вулиці, на якій було розташовано посольства Сербії, Косова, України та Швейцарії на «Вільна Україна». Варто зауважити, що на цій вулиці тоді було розташовано й посольство росії, проте після перейменування воно змінило місцезнаходження [45, с. 226].

За змістом Угоди про довгострокове співробітництво та підтримку між Україною та Республікою Албанія передбачено поглиблення співпраці у гуманітарній сфері. Зокрема, Албанія висловила готовність щодо надання необхідної допомоги українським біженцям, забезпечувати отримання ними послуг у галузі освіти та лікування, а також безперешкодний доступ до ринку праці. Додатково передбачено вивчення можливостей для збільшення обсягів гуманітарної допомоги Україні, реалізацію гуманітарних проектів, створення нових партнерств, а також залучення інвестицій та приватного сектору економіки до реалізації зазначених планів. Україна та Албанія погодили розвиток подальшого партнерства у процесі реформи децентралізації, енергетичного сектору, транспорту, сільського господарства, критичної інфраструктури, водопостачання, житла і охорони здоров'я.

Особливу увагу звернуто на те, що внаслідок військової агресії проти України велика кількість військовослужбовців отримали поранення, що зумовлює потребу в розширенні співпраці у галузі медичної допомоги, обміну досвідом, запровадження стандартів та найкращих практик підтримки ветеранів війни та членів їх родин. Це потребує розробки заходів щодо їхньої підтримки при переході до цивільного життя та забезпечення успішної реінтеграції у соціальну та економічну структуру суспільства. Співпраця поширюватиметься на взаємне впровадження програм і послуг для ветеранів та членів їх родин, у тому числі фізичну, психологічну та професійну реабілітацію, медичні послуги і лікування, фінансову підтримку та популяризацію ініціатив щодо вшанування пам'яті загиблих захисників [41].

Особливу увагу варто звернути на допомогу Албанії у гуманітарній протимінній діяльності. Так, між державами досягнуто домовленостей щодо необхідності об'єднання зусиль, спрямованих на захист українського населення від замінування територій. В основу розбудови та розвитку покладено заходи у напрямку очищення та розмінування території України від вибухонебезпечних пристроїв, а також надання допомоги постраждалим і проведення навчальних заходів щодо мінної безпеки.

Враховуючи масштабність проблеми мінної небезпеки, що зумовлено великим територіальним поширенням забруднення українських земель боєприпасами, мінами та іншими вибухонебезпечними пристроями, Албанія приймає на себе зобов'язання щодо надання підтримки заходів гуманітарного розмінування в Україні, у т. ч. й морських водах, об'єднуючи зусилля з іншими державами-партнерами. Допомога Албанії включає заходи щодо знешкодження вибухонебезпечних предметів, надання допомоги постраждалим, інформування про існування мінної небезпеки, організації заходів щодо обміну досвідом та знаннями, надання необхідного обладнання і техніки, а також підтримку інституційних спроможностей урядових інституцій у напрямку гуманітарного розмінування [41].

Між Україною та Албанією досягнуто домовленостей щодо відновлення, відбудови та сталого розвитку нашої держави. Албанія висловлює готовність до підтримки України у питаннях переходу на «зелену» енергію, розвитку телекомунікацій, цифровізації, технічної допомоги, енергоефективності, управління державними фінансами та центрального банку, освіти та обміну досвідом, переробки відходів, відновлення природного середовища, очищення води, планування та інфраструктури, будівництва тощо, використовуючи інноваційні та гендерно чутливі підходи.

Одним із ключових напрямів співпраці Україна та Албанія визнають заохочення албанських фондів, підприємств та установ до прийняття активної участі в проєктах, спрямованих на відбудову української економіки, що є основною умовою її відновлення. Державами визнано актуальність зміцнення співпраці на рівні місцевого самоврядування, враховуючи положення діючих та майбутніх двосторонніх договорів про партнерство у процесі реконструкції. При цьому, реалізація усіх запланованих заходів передбачає відкритість та прозорість звітності перед міжнародною спільнотою, українськими громадянами та державами й інституціями, що безпосередньо здійснюють таке фінансування [41].

Так, Албанія активно залучена до повоєнної відбудови України на регіональному рівні. Зокрема, з албанської сторони отримано підтвердження щодо готовності до виконання таких проєктів:

1) Під час проведення спеціальної сесії міської ради Тирани 6 липня 2022 р. депутати ухвалили рішення щодо реконструкції харківської школи № 5 у рамках надання допомоги місту-побратиму. Варто зауважити, що Харків визнано містом особливого інтересу у межах побратимських відносин із Тираною, гарантуючи надання пріоритетної підтримки у відновленні та реконструкції України.

2) Під час проведення зустрічі між Президентом України В. Зеленським та Прем'єр-міністром Албанії 15 червня 2022 р. Еді Рама висловив готовність допомоги у повоєнному будівництві житлових будинків у місті Ірппінь.

3) Під час проведення Лондонської конференції з відновлення України 21-22 червня 2023 р. Міністеркою з питань Європи та закордонних справ Албанії О. Джачкою висловлено готовність до будівництва Балканського кварталу в Ірпені, що має бути здійснено у співпраці з іншими державами Західних Балкан, а саме із Північною Македонією та Чорногорією. Зазначені наміри підтверджено представниками Албанії у двосторонній Угоді про довгострокове співробітництво та підтримку між Україною та Республікою Албанія [15; 41].

Таким чином, Албанія є важливим партнером нашої держави у гуманітарній сфері, оскільки маючи досвід відновлення після воєнних дій здатна надати підтримку Україні в повоєнному відновленні. Після початку повномасштабного вторгнення Албанія висловила готовність до надання допомоги українським біженцям, які перебувають на її територіях, підтримки гуманітарного розмінування, а також реалізації реформ у різноманітних сферах, у тому числі щодо переходу на «зелену» енергію, розвитку телекомунікацій, цифровізації, технічної допомоги, енергоефективності, управління державними фінансами та центрального банку, освіти та обміну досвідом, переробки відходів, відновлення природного середовища, очищення води, планування та інфраструктури, будівництва тощо.

3.4. Проблеми й перспективи у двосторонніх відносинах

Після початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України було укладено декілька двосторонніх угод між Україною та Албанією, предметом яких були питання співпраці у різноманітних сферах. Нині Албанія є однією з найважливіших країн на території Західних Балкан у контексті підтримки України під час війни, у зв'язку із чим укладення таких угод лише закріплює існуючі взаємовідносини та забезпечить їх подальший розвиток.

Водночас, історія доводить, що відносини між Україною та Албанією розвивалися досить повільно, а процеси налагодження таких формально юридичних політичних контактів не відповідали загальновизнаним вимогам до

реального співробітництва. Держсекретар США Е. Блінкен у 2023 р. назвав Албанію країною, що входить до першої десятки держав за масштабами допомоги Україні у контексті свого бюджетного ресурсу та економіки; він зазначив, що саме Албанія відіграє ключову роль серед країн Південно-східної Європи з питань допомоги Україні [48].

У цьому зв'язку є достатньо дивним той факт, що договори про співпрацю в ключових сферах було укладено лише протягом останніх декількох років, оскільки подібні угоди підписують ще на початку встановлення дипломатичних відносин. До того ж, навіть посольства Албанії в Україні та України в Албанії розпочали функціонування нещодавно, що викликає питання, чому цього не було зроблено декілька десятиліть років тому.

Албанія є достатньо великою країною для Західних Балкан за територією та достатньо активною в політичному плані на міжнародній арені. Вона член НАТО та кандидат на вступ до ЄС. Отже, початок повноцінної українсько-албанської співпраці є своєрідним закріпленням вже зроблених кроків та формуванням основи для подальшого міждержавного співробітництва [27].

Албанія неодноразово висловлювала готовність приєднатися до коаліції держав, що провадять роботу в напрямку створення спеціального трибуналу для притягнення росії до відповідальності за вчинені злочини. Як зазначив тогочасний міністр закордонних справ України Д. Кулеба після зустрічі у березні 2024 р. із албанським колегою І. Хасані: «подякував Албанії за непохитну підтримку та солідарність з Україною. Я також дякую Албанії за її готовність приєднатися до коаліції зі створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України» [32].

Албанія самостійно проявляє ініціативу щодо надання допомоги Україні в умовах воєнного стану. Уряд та посадові особи Альбанії активно ініціюють реалізацію різноманітних видів підтримки України, зокрема й щодо ефективної роботи системи міжнародного правосуддя. Окрім цього, як зазначив прем'єр-міністр Албанії Е. Рама, фейкові новини, що свого часу поширювали у Косово про албанців, є подібними до тих, що з'явилися зараз про українських громадян,

та в обох випадках їх ініціювала російська пропаганда. У цьому зв'язку Албанія здатна допомогти Україні у сфері протидії дезінформаційному впливу російської пропаганди, а також у процесі розгляду справи у міжнародних судах [27].

15 червня 2022 р. в Києві відбулася зустріч Президента України та прем'єр-міністрів Албанії, Чорногорії та Північної Македонії, за результатами якої ухвалено спільне комюніке щодо підтримки євроінтеграційного вектору розвитку України. Албанія відкрито відтвердила готовність підтримувати та взаємодіяти з Україною у контексті забезпечення євроінтеграційних процесів. Процес здобуття повноцінного членства Албанії в ЄС був достатньо складним і тривалим. Проте, на протязі останніх років Албанія активно просувається у напрямку отримання статусу члена ЄС.

Досвід Албанії у цьому контексті також є достатньо актуальним для України, бо успішність євроінтеграції наряду залежить від ефективності проведених реформ на національному рівні, потребуючи вивчення процедур, механізмів та законодавства на предмет їх відповідності критеріям ЄС. До того ж, позитивна практика проведення реформ у галузі протидії та боротьби з корупцією, особливо у судовій системі, підвищення ефективності механізмів взаємодії з національними меншинами та громадянським суспільством загалом, необхідна для нашої держави. У цьому зв'язку питання подальшого розвитку українсько-албанської співпраці є достатньо перспективним у рамках спільних європейських програм розбудови транспортних шляхів, системи енергозабезпечення, морських портів та у галузі освіти й культури, що сприяє повноцінному утворенню європейських цінностей і стандартів.

Порівняно з іншими країнами Західних Балкан, Албанія дотримується чіткої позиції у відносинах із США та ЄС. Пропаганда та російські наративи вже не здійснюють вагомого впливу на албанське суспільство, проте з метою недопущення можливого негативного впливу й поширення фейків, Україна та Албанія налагодили офіційні канали інформування державних інституцій про військову агресію, політичну діяльність на міжнародному рівні, а також ключові аспекти повсякденного життя українських та албанських громадян.

З метою реалізації таких заходів посольство України в Албанії активно функціонує у соціальних мережах та поширює новини на національному телебаченні. Налагодження функціональних робочих контактів з представниками засобів масової інформації дозволяє українській стороні доносити правдиву інформацію до албанських громадян. Важливу роль у цьому питанні відіграє й налагодження особистих дружніх відносин між представниками державних інституцій Албанії, дипломатичного корпусу та громадськими діячами, чому немало сприяє проведення різноманітних маніфестацій, виставкових заходів та публічних виступів.

Починаючи з 2022 р. було проведено більше п'ятдесяти заходів публічної дипломатії, у тому числі виставок, експозицій, виступів українських хореографічних колективів, фестивалів, конкурсів, спортивних змагань, благодійних заходів, презентацій творів української культури тощо. У рамках ініціативи Олени Зеленської було відкрито чотири книжкові полицки з українськими книжками у бібліотеках різних міст Албанії [45, с. 226-227]. Отже, розбудова дружніх, довірливих та партнерських відносин між Україною та Албанією за допомогою інструментів культурної дипломатії є важливим для подальшої співпраці між державами.

Отже, після початку повномасштабного вторгнення Албанія приєдналась до усіх прийнятих пакетів санкцій ЄС та активно просувала проукраїнські ініціативи на рівні міжнародних організацій. Підтримка Албанії у проведенні реформ має стати одним із перспективних напрямів зовнішньої політики України, що надасть сторонам можливість використати досвід і набути статус повноцінного члена ЄС.

ВИСНОВКИ

Міждержавні відносини – це сукупність політичних, економічних, правових, соціальних, валютно-фінансових, науково-технічних, військових, дипломатичних, гуманітарних та інших сфер взаємовідносин між державами на світовій арені. Міждержавні відносини є багатоаспектним та складно структурованим соціально-політичним явищем, що відіграє вагомий роль у розвитку сучасного світу, окремих держав та соціуму.

Протягом останнього десятиліття простежується підвищення інтересу науковців до албанського досвіду розвитку держави на різних етапах. Не зважаючи на те, що наукові дослідження охоплюють достатньо широкий спектр тем, зокрема перспективи та форми міждержавних взаємовідносин, зміст та можливі шляхи подолання наслідків конфліктів, етнокультурні взаємини, співпраця у гуманітарній галузі, питання міждержавних відносин між Україною та Республікою Албанія ґрунтовно не вивчалось. Українсько-албанські відносини представлено фрагментарно переважно у публіцистичних статтях, новинах та коментарях від офіційних представництв обох держав.

Історичні зв'язки між українським та албанським народом почали формуватися ще у період російсько-турецьких війн наприкінці XVIII – початку XIX ст. Після здобуття незалежності України, вже у 1992 р. Албанія висловила її офіційне визнання, що заклало основи для співпраці між державами. Протягом тривалого часу Албанська Республіка є дипломатичним союзником України, підтримка та співпраця з яким особливо актуалізувалася після збройної агресії Росії проти нашої держави.

Не зважаючи на встановлення українсько-албанських дипломатичних відносин у 1993 р., перше Почесне консульство Республіки Албанія у Харкові розпочало свою роботу лише у 2015 р., а призначення Почесного консула України у м. Тирана відбулося у 2018 р. Вже у 2023 р. почалися перемовини про відкриття Посольства Республіки Албанія у Києві, яке розпочало роботу в умовах повномасштабного вторгнення 17 січня 2025 р. Відкриття нової дипломатичної

установи в умовах складної безпекової ситуації свідчить про підвищення рівня українсько-албанської співпраці як з дипломатичної точки зору, так і в інших сферах.

Албанія як кандидат на вступ до ЄС поділяє європейській цінності, у зв'язку із чим співпраця України із цією державою позитивно впливатиме на їхній євроінтеграційний розвиток. Протягом усього періоду співпраці між Україною та Албанією укладено низку двосторонніх угод у різних сферах: візові питання, дипломатична співпраця, наука та освіта, торговельно-економічне співробітництво, безпекова сфера тощо. 21 січня 2025 р. між країнами було підписано двосторонню безпекову угоду, що передбачає подальшу підтримку України з боку Албанії у протидії неспровокованій російській агресії проти нашої держави.

Політично-військові відносини між Україною та Албанією розпочалися у 1997 р. з укладення Угоди про військове співробітництво. Проте, активізація діалогу на політичному рівні та у сфері оборони відбулася лише після початку відкритої збройної агресії проти України. Протягом декількох років між Україною та Албанією укладено низку двосторонніх угод, спрямованих на підвищення ефективності політичного діалогу між державами, забезпечення оборонного потенціалу двох країн та підтримки миру на міжнародному рівні.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України показники двосторонньої торгівлі між Україною та Республікою Албанії значно знизилися. Проте, вже починаючи з 2023 р. було майже відновлено довоєнний рівень торгівлі між державами. До того ж, Україна та Албанія прикладають значний зусиль у напрямку підвищення ефективності економічно-торговельної співпраці, забезпечуючи можливість розвитку торгівлі сільськогосподарською продукцією, враховуючи значний потенціал обох країн.

Албанія є важливим партнером нашої держави у гуманітарній сфері, оскільки маючи досвід відновлення після воєнних дій, здатна надати підтримку Україні в повоєнному відновленні. Вона висловила готовність надати допомогу українським біженцям, які перебувають на її території, підтримати гуманітарне

розмінування, а також реалізувати реформи у різних сферах, у тому числі щодо переходу на «зелену» енергію, розвитку телекомунікацій, цифровізації, технічної допомоги, енергоефективності, управління державними фінансами та центрального банку, освіти, переробки відходів, відновлення природного середовища, очищення води, планування та інфраструктури, будівництва.

Після початку повномасштабного вторгнення Албанія приєдналася до усіх прийнятих пакетів санкцій ЄС та активно просуvalа проукраїнські ініціативи на рівні міжнародних організацій. Підтримка Албанії у проведенні реформ – це один із перспективних напрямів зовнішньої політики України, що надасть можливість використати позитивний досвід Албанії та набути статусу повноцінного члена ЄС.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Албанія відкрила посольство в Києві: символ підтримки та єдності. URL: <https://life.kyiv.ua/news/albaniya-vidkrila-posolstvo-v-kivi-simvol-pidtrimki-ta-dnosti-z-ukranyu> (дата звернення: 20.02.2025).
2. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень. К.: Центр учбової літератури, 2014. С. 142.
3. Вовчук Л., Сирбу О. Витоки та ідейна основа проекту «Велика Албанія». *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. № 2. 2020. С. 102-110.
4. Гончарова Н. Албанська проблематика в сучасних наукових розвідках. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Вип. 55. 2021. С. 157-165.
5. Гугнін Е. А. Консенсуальні та конфліктні стратегії обмеження суверенітету через зовнішній вплив: соціологічний аспект (на прикладах конфліктів Косово та на Південному Сході України. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*. 2020. Вип. 87. С. 8-18.
6. Договірно-правова база між Україною та Албанією. URL: <https://albania.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/dogovirno-pravova-baza-mizh-ukrayinoyu-ta-albaniyeu> (дата звернення: 20.02.2025).
7. Договір про дружбу та співробітництво між Україною та Республікою Албанія: Міжнародний документ від 28.02.2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_003-24#Text (дата звернення: 30.03.2025).
8. До програми підготовки українських військових INTERFLEX приєдналась Албанія. *Interfax Ukraine*. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/1050994.html> (дата звернення: 01.04.2025).
9. Дронов В. Ю., Мамонтова Е. В. Політичні концепції формування та реалізації міжнародних відносин: навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Одеса: НУ «Одеська юридична академія», 2024. С.151.

10. Ерман Г. Історія однієї дружби. Як Україна боролася за єдність Північної Македонії. *BBC Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-55830089> (дата звернення: 11.03.2025).
11. Зовнішня політика України в умовах глобалізації. Анотована історична хроніка міжнародних відносин (2014–2016) / С. В. Віднянський, О.М.Горенко, А. Ю. Мартинов, В. В. Піскіжова, Г. О. Харлан. К.: Інститут історії України НАН України, 2017. С. 319.
12. Ключко Д. Косово українські миротворці не могли обійти. *День*. URL: <https://day.kyiv.ua/article/den-planety/kosovo-ukrayinski-myrotvortsi-ne-mohly-obiyty> (дата звернення: 25.03.2025).
13. Кравченко Д. Категорія «Європейська інтеграція Західних Балкан» у міжнародних відносинах. *Acta de Historia & Politica: Saeculum XXI*. 2023. № 5. С. 26-33.
14. Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі. *Державна служба статистики*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.04.2025).
15. Левченко О. Роль і місце Балканських країн у післявоєнному відновленні України. *Західний фронт*. URL: <https://zahidfront.com.ua/news/Rol-i-misce-Balkanskix-krayin-u-pislyavoyennomu-vidnovlenni-Ukrayini.html> (дата звернення: 03.04.2025).
16. Максимов С.І. Методологічні підходи до дослідження правової реальності. У 5 кн.: Правова система України: історія, стан та перспективи. Т. 1. Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування та розвитку правової системи України. Х.: Право, 2008. С. 346.
17. Мальський М. З., Мацях М. М. Теорія міжнародних відносин: підручник. К.: Знання, 2007. С. 461.
18. Мартинюк В. Євроатлантична інтеграція в регіоні Західних Балкан: висновки для України. *Україна дипломатична*. 2020. Вип. XXI. С. 787–802.
19. Меморандум про взаєморозуміння між Державним комітетом фінансового моніторингу України та Дирекцією координації боротьби з

відмиванням грошей, що діє у складі Міністерства фінансів Республіки Албанія щодо співробітництва у сфері обміну фінансовими відомостями, пов'язаними з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму: Міжнародний документ від 06.04.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_011#Text (дата звернення: 22.02.2025).

20. Меморандум про співробітництво між Генеральною прокуратурою України та Генеральною прокуратурою Республіки Албанія в боротьбі з транснаціональною злочинністю й відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом: Міжнародний документ від 18.10.2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_012#Text (дата звернення: 22.02.2025).

21. Менджул М.В. Підходи до визначення принципів правового регулювання сімейних відносин в південно-європейських державах. *Порівняльно-аналітичне право*. № 5. 2018. С. 133-136.

22. Огляд торговельної політики Республіки Албанія. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/53528645-ec98-4f8c-a390-3078d59de83f?lang=uk-UA&id=053fa7dd-268d-436d-b5c1-19f0d981a366&title=MitniProtseduri-customProcedures-InformatsiiaDfs-stateFiscalService-> (дата звернення: 01.04.2025).

23. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. / за ред. А. Є. Конверського. Київ: Центр учбової літератури, 2010. С. 352.

24. Політичні відносини між Україною та Албанією. URL: <https://albania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/politichni-vidnosini-mizh-ukrayinoyu-ta-albaniyeu> (дата звернення: 20.02.2025).

25. Почесні консули. Посольство України в Республіці Албанія. URL: <https://albania.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/pochesni-konsuli> (дата звернення: 20.02.2025).

26. Про ратифікацію Договору про дружбу та співробітництво між Україною та Республікою Албанія: Закон України № 4096-IX від 21.11.2024 р. *Голос України*. 19.12.2024. № 192.

27. Ребрик О. Албанія є ключовою країною південно-східної Європи щодо допомоги Україні – експертка-міжнародниця. *Громадське*. URL: <https://hromadske.radio/news/2024/02/29/albania-ie-kliuchovoiu-krainoiu-pivdenno-skhidnoi-yevropy-shchodo-dopomohy-ukraini-ekspertka-mizhnarodnytsia> (дата звернення: 03.04.2025).

28. Рішення уряду Республіки Албанія щодо перебування українців в РА. Посольство України в Республіці Албанія. URL: <https://albania.mfa.gov.ua/news/uryad-ra-prijnyav-rishennya-shchodo-ukrayinciv> (дата звернення: 01.04.2025).

29. Спільне комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Албанія: Міжнародний документ від 13.01.1993 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_010#Text (дата звернення: 20.02.2025).

30. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика: навч. посібн. / за ред. М. П. Требіна. Х.: Право, 2016. С. 540.

31. Теорія міжнародних відносин: підр. / за заг. ред. М.П. Требіна. Х.: Право, 2022. С. 472.

32. Трибунал для росії: Албанія готова приєднатися до коаліції. *LexInform*. URL: <https://lexinform.com.ua/v-sviti/trybunal-dlya-rosiyi-albaniya-gotova-pryyednatysya-do-koalitsiyi/> (дата звернення: 03.04.2025).

33. Угода між Кабінетом Міністрів України та Радою Міністрів Республіки Албанія про взаємне скасування візових вимог: Міжнародний документ від 04.11.2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_001-16#Text (дата звернення: 20.02.2025).

34. Угода між Кабінетом Міністрів України та Радою Міністрів Республіки Албанія про співробітництво в галузі охорони здоров'я та медичної науки: Міжнародний документ від 27.05.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_005#Text (дата звернення: 20.02.2025).

35. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Албанія про безвізові поїздки громадян по дипломатичних та службових паспортах:

Міжнародний документ від 19.04.2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_003#Text (дата звернення: 20.02.2025).

36. Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Республіки Албанія про взаємну охорону секретної інформації: Міжнародний документ від 05.02.2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_014#Text (дата звернення: 20.02.2025).

37. Угода між Українським національним інформаційним агенством і Албанським Телеграфним Агенством про співробітництво в галузі обміну інформацією: Міжнародний документ від 27.05.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_007#Text (дата звернення: 20.02.2025).

38. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Албанія про сприяння та взаємний захист інвестицій: Міжнародний документ від 25.10.2002 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_004#Text (дата звернення: 22.02.2025).

39. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Албанія про торговельно-економічне співробітництво: Міжнародний документ від 25.10.2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_013#Text (дата звернення: 22.02.2025).

40. Угода про військове співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством оборони Республіки Албанія: Міжнародний документ від 26.02.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_009#Text (дата звернення: 20.02.2025).

41. Угода про довгострокове співробітництво та підтримку між Україною та Республікою Албанія: Міжнародний документ від 21 січня 2025 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-dovgostrokovye-spivrobitnictvo-ta-pidtrimku-mizh-uk-95573> (дата звернення: 03.04.2025).

42. Угода про співробітництво між Міністерством освіти і науки України і Міністерством освіти і науки Республіки Албанія: Міжнародний документ від 27.02.2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/008_006#Text (дата звернення: 20.02.2025).

43. У Харкові відкрилося Почесне консульство Албанії. Офіційний сайт Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету. URL: <https://www.city.kharkiv.ua/uk/news/u-kharkovi-vidkrilosya-pochesne-konsulstvo-albanii-28366.html> (дата звернення: 20.02.2025).

44. Шевченко Ю. А. Аналіз рішення Європейського суду з прав людини у справі «Джоджай проти Албанії» крізь призму міжнародного і національного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4. 2021. С. 660-663.

45. Шкуров В. Ми мотивовані – як і кожен українець, що прагне головного. *Фаховий погляд дипломата*. Вип. 2. 2023. С. 221-227.

46. Юрчак М. Потенціал впливу Балканських держав на формування політики ЄС щодо України. *України – Європа – Світ*. Вип. 13. 2014. С. 163-170.

47. Albanian FM reaffirms support for Ukraine on war's third anniversary. *Albanian Times*. URL: <https://albaniantimes.al/albanian-fm-reaffirms-support-for-ukraine-on-wars-third-anniversary/> (дата звернення: 27.02.2025).

48. Blinken: Shqipëria, e para që dënoi sulmin rus në Ukrainë, mes 10 kontribuesve më të mëdhenj. URL: <https://www.gazetaexpress.com/blinken-shqiperia-e-para-qe-denoi-sulmin-rus-ne-ukraine-mes-10-kontribuesve-me-te-medhenj/> (дата звернення: 03.04.2025).

49. Statement of the Ministry of Foreign Affairs on the latest developments in Ukraine. URL: <https://web.archive.org/web/20180207101020/http://www.punetegashtme.gov.al/en/press-office/press-releases/statement-of-the-ministry-of-foreign-affairs-on-the-latest-developments-in-ukraine> (дата звернення: 26.02.2025).